

Приходько Я.М., Ефендієва С.М., Гаврильєва К.Г.
Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається поняття педагогічної культури, її вплив на якість викладання та виховання здобувачів вищої освіти. У цій роботі пояснюється важливість формування та розвитку педагогічної культури викладача. Стаття також надає рекомендації та поради для викладачів щодо педагогічної культури та поведінки під час навчального процесу. Дослідження допомагає покращити процес та якість викладання і вплинути на формування та розвиток здобувачів вищої освіти як майбутніх лікарів.

Ключові слова: педагогічна культура, викладач, вища освіта, дослідження, рекомендації, виховання.

This work explains the importance of forming and developing the pedagogical culture of a teacher. The article explores the concept of pedagogical culture and its impact on the quality of teaching and education for higher education students. The article also provides recommendations and advice for instructors regarding pedagogical culture and behavior during the educational process. The research helps to improve the process and quality of teaching and influences the development of students as future medical professionals.

Key words: pedagogical culture, instructor, higher education, research, recommendations, education.

Метою дослідження є аналіз формування та розвитку педагогічної культури викладачів у закладах вищої освіти. Дослідження має на меті зібрати рекомендації для викладачів щодо підвищення рівня педагогічної культури, що безпосередньо впливає на формування культури студентів. Постійне вдосконалення психолого-педагогічної підготовки викладачів закладів вищої освіти та розвиток педагогічної культури стають необхідними в контексті незмінного прагнення України до реформування освітньої та медичної галузей, активного розвитку медичної науки та підготовки кваліфікованих медичних кадрів.

«Незважаючи на те, що різноманітні аспекти ПКЛ неодноразово ставали об'єктом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців (А. Барабанщikov, І. Бех, Є. Бондаревська, Б. Гершунський, С. Вітвицька, О. Дубасенюк, О. Гармаш, І. Григор'єва, М. Євтух, І. Зязюн, В. Зелюк, І. Ісаєв, В. Краєвський, О. Рудницька, С. Сисоєва, В. Сластьонін, В. Сухомлинський та ін.) ця проблема набуває нового звучання у світлі компетентісного й аксіологічного підходів» [1, с.6].

Значним чинником є той факт, що, відмінно від викладачів, які працюють у вищих навчальних закладах педагогічного профілю та мають спеціальну педагогічну освіту, а також індивідуальний практичний та

теоретичний досвід у галузі навчання та виховання, переважна більшість викладачів медичних вишів, які проводять природничо-наукову, професійну та практичну підготовку майбутніх лікарів, є фахівцями-медиками певної спеціальності та спеціалізації і не мають базової педагогічної освіти. [1, с.6]. «Педагогічна культура – це важлива і складна освіта, широка й специфічна у своєму змісті категорія. На основі педагогічної культури за допомогою досвіду, новаторства та пізнання формується педагогічний професіоналізм, який з часом перетворюється на педагогічну майстерність. Педагогічна культура має дві форми прояву: статичну й динамічну» [3, с.171].

Статична форма педагогічної культури відповідає наявному рівню розвитку викладача і визначає його вихідну точку для подальшого зростання. У свою чергу, динамічна форма виявляється в здатності реагувати на зміни у навколишньому середовищі, постійно удосконалювати власні навички та використовувати систему педагогічних цінностей. Ця динаміка сприяє не лише професійному зростанню викладача, але і особистісному розвитку, а також підвищує рівень його педагогічної культури.

Основними компонентами педагогічної культури викладача вищого навчального закладу включають в себе ерудицію, наукові знання та науковий світогляд, високий рівень комунікативної культури, володіння психологопедагогічною майстерністю, прояв особистісних якостей, таких як гуманізм, справедливість, толерантність, відкритість та постійне прагнення до самовдосконалення. Перспективна педагогічна практика також передбачає високий рівень професійної компетентності та вміння ефективно використовувати педагогічні методи та техніки викладання. [3, с.171-172].

Оволодіння педагогікою і психологією ефективного ділового спілкування є однією з важливих передумов успішної освітньої діяльності. Важливо виховувати у викладачів прагнення вирішувати виховні завдання, що відображає їхній гуманізм та доброзичливе ставлення до студентів. Основними завданнями викладача повинні стати різнобічне формування та розвиток майбутнього фахівця, розвиток його професійних здібностей та інтересів. Рівень майстерності великою мірою визначає професіоналізм педагога.

Для студентів особливе значення має не лише зміст навчання, а й морально-духовне багатство педагога, через яке вони сприймають своє навчання. Викладач закладу вищої освіти повинен бути не лише вмілим педагогом, але й відмінним наставником, який навчить студентів відповідально ставитися до своєї майбутньої професії. Ерудиція, інтелігентність і широкий кругозір повинні стати невід'ємними рисами кожного педагога. Тільки живий інтерес викладача до предмету своїх занять здатний донести знання до студентів.

На відміну від інших спеціалістів, викладач повинен мати велику кількість інформації в голові, оскільки він не завжди може покладатися на друковані джерела. Для задоволення численних питань студентів викладач

повинен постійно вдосконалювати свої знання та слідкувати за новими тенденціями, ідеями та методиками. Майстерність педагога полягає в здатності думати глибоко, розуміти взаємозв'язок явищ, поєднувати науковий підхід з активним гуманізмом та увагою до особистості здобувача вищої освіти. Мається на увазі не лише прагнення навчати, але й підвищувати загальну освітню культуру майбутніх фахівців. [4, с.261-262].

Професійно-педагогічне спілкування сприяє передачі громадянських, національних, професійних і моральних цінностей. Взаємодія з викладачем допомагає студентам самоствердитися у нових соціальних ролях, таких як «студент» і «майбутній фахівець». Вона коригує самооцінку студентів і визначає перспективи їх особистісного зростання в навчально-професійній сфері. Для досягнення ефективного професійно-педагогічного спілкування викладач повинен оволодіти психолого-педагогічною культурою спілкування, яка відповідає принципу гуманізму. Це включає в себе:

- 1) розуміння психології студентського віку та психологічних особливостей конкретної студентської аудиторії;
- 2) об'єктивну оцінку поведінкових реакцій і комунікативної активності окремих студентів та адекватну емоційну реакцію на них;
- 3) навички швидкого організування аудиторії та залучення її уваги до змісту заняття (прийоми самопрезентації та динамічного впливу), а також залучення до активної навчальної роботи всіх студентів;
- 4) вибір способу професійної поведінки, який найкраще відповідає психологічним особливостям і психічному стану студентів;
- 5) володіння методами стимулювання інтелектуальної ініціативи та пізнавальної активності студентів, здатність організувати діалогічну взаємодію;
- 6) своєчасне коригування комунікативного задуму відповідно до реальних умов педагогічної взаємодії;
- 7) аналіз процесу педагогічного спілкування, встановлення співвідношення мети, засобів і результатів комунікативної взаємодії.

Таким чином, психолого-педагогічна культура спілкування викладача закладу вищої освіти є важливою складовою академічної культури і визначає ефективність педагогічної взаємодії між викладачем і здобувачем вищої освіти. Вона включає в себе різні аспекти, які сприяють творчому та психологічно комфортному спілкуванню, обміну інформацією [2, с. 166].

Отже, викладачі мають постійно працювати над розвитком педагогічної культури, яка є основою для діяльності викладача в вищих навчальних закладах і сприяє покращенню навчально-виховного процесу зі здобувачами вищої освіти. Педагогічна культура є важливою та складною категорією, що охоплює педагогічну майстерність, розуміння психології студента, особисті

якості та погляди викладача. Викладач, який володіє педагогічною культурою, може розвивати педагогічну майстерність та професіоналізм. У статті було розкрито поняття педагогічної культури та проведений аналіз поведінки викладача вищого навчального закладу. Професіоналізм у галузі педагогіки та культури надзвичайно важливий для навчального процесу. Широкий світогляд, ерудиція і інтелігентність, а також вдосконалення педагогічної культури повинні бути невід’ємними рисами викладача закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Беляєва О. М. Шляхи вдосконалення педагогічної культури викладачів вищих медичних навчальних закладів / О. М. Беляєва // Розвиток та саморозвиток педагогічної майстерності у сучасному освітньому просторі : тези доповідей Міжнародного форуму педагогічної майстерності, 7–8 квіт. 2015 р. – Полтава : ФОП Гаража М. Ф., 2015 р. – С. 6–7.
2. Міщенко І. В., Коковська О. В., Юдіна К. Є., Павленко Г. П., Жукова М. Ю. Академічна культура науково-педагогічних працівників за сучасними стандартами / І. В. Міщенко, О. В. Коковська, К. Є. Юдіна, Г. П. Павленко, М. Ю. Жукова // Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 30 березня 2023 р. – Полтава, 2023. – С. 165–167.
3. Муравльова О. В., Дворник І. Л., Шпетний О. А., Жарін В. М. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу / О. В. Муравльова, І. Л. Дворник, О. А. Шпетний, В. М. Жарін // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. Статей VII Міжнар. Наук.-практ. Конф., м. Полтава, 24–25 листопада 2022 р. – Полтава, 2022. – С. 170–172. 4. Самойленко Т. О. Педагогічна культура у ВНЗ освіти / Т. О. Самойленко, Л. М. Нетребчук // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. Статей VI Міжнар. Наук.-практ. Конф., м. Полтава, 25–26 листопада 2021 р. – Полтава, 2021. – С. 261–262.